

De kustlijn

In 2014 was Marian Plas een van de twee laureaten die met een VRP-Afstudeerprijs werden bedacht, voor haar eindwerk **‘De Kustlijn als adaptieve grens, op zoek naar een ruimtelijke adaptatiestrategie’**. In haar onderzoek vertrekt Plas vanuit de vele ruimtelijke uitdagingen die onze kust o.a. omwille van de klimaatverandering te wachten staan, om een vindingrijke en toch gefundeerde toekomstvisie voor de Middenkust naar voor te schuiven. Plas werkt hierbij verder op principes die ook al bij het bekende CcASPAR¹-onderzoeksproject naar boven kwamen. De jury prees de auteur voor het ‘geuanceerde en geïntegreerde beeld’ dat in haar werk wordt opgehangen. (KR)

als adaptieve grens

Een toekomstbeeld voor de Belgische Middenkust

MARIAN PLAS [RUIMTELIJK PLANNER, STAD BRUGGE]

Kustgebieden vormen een dynamische bufferzone tussen land en zee. Wonen, toerisme, recreatie en de stijgende zeespiegel zetten de langgerekte stedelijke entiteit langs de Belgische kust en het achterliggende polderland-schap steeds meer onder druk¹ en tasten de draagkracht van het gebied aan. Het zogenaamde tekort aan ruimte in het hinterland en het *‘not in my backyard’*-syndroom zijn maar een paar van de factoren die de open ruimte aan onze kust bedreigen. De drang om onze kustgronden te exploiteren heeft het kustgebied kwetsbaar gemaakt. Wetenschappers verwachten dat ten gevolge van de opwarming van de aarde het natuurlijk aanpassingsvermogen van tal van ecosystemen in dit tussengebied gedurende deze eeuw overstegen zal worden². Hierdoor lopen kustbewoners, infrastructuur en de aanwezige ecosystemen gevaar.

Klimaatverandering heeft vele gezichten

De klimaatverandering en de stijging van de zeespiegel vergroten niet alleen het overstromingsgevaar vanuit zee, maar zullen ook leiden tot erosie van stranden en verzilting van gronden. En daar blijft het niet bij. Wijzigende neerslagpatronen, met langere periodes van droogte, zullen een algemene verdroging van de gronden veroorzaken en het waterpeil in de waterlopen aanzienlijk verlagen. Het samenspel van verzilting, droogte en intense periodes van neerslag zal schade toebrengen aan gewassen en vee. Naast pluviale overstromingen zullen ten gevolge van intense neerslagperiodes in het hinterland ook fluviale overstromingen het kustgebied bedreigen.

Als we onze economische verliezen ten gevolge van extreme weersomstandigheden willen beperken, zullen we inspanningen moeten leveren om de mens en zijn omgeving aan te passen aan de klimaatverandering. Hoewel die verandering een globaal probleem vormt, merken we toch regionale verschillen op. Naast mitigatie op globaal niveau beveelt de Europese Unie adaptatie aan als duurzame strategie op lokaal niveau.

Wat moet beschermd worden? Wat geven we op?

Met het Masterplan Kustveiligheid van het agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust heeft men de eerste stappen naar adaptatie gezet, maar er blijven enkele knelpunten. Een veiligheidslijn die de contouren van de kustlijn volgt, wordt in stand gehouden aan de hand van harde en zachte zeeweringstechnieken. Deze eenzijdige benadering vanuit infrastructuur oogpunt heeft geleid tot een scherpe lijn tussen land en zee. De aangewende beschermingsstrategie is bovendien erg duur. Terwijl in vergelijking met Nederland slechts een laag veiligheidsniveau wordt bereikt, ligt in België de jaarlijkse kostprijs voor het onderhoud van de infrastructuur nog altijd hoog. Gelet op de verwachtingen van een versnelde zeespiegelstijging wordt de herziening van het Masterplan Kustgebied urgent. Een herdefiniëring van de veiligheidslijn is wenselijk en biedt mogelijkheden bij het aftasten van een ‘relatief’ goedkopere langetermijnvisie. Een geïntegreerd beheer met aandacht voor gebiedsspecifiek handelen zal leiden tot een gunstiger balans tussen maatschappelijke kosten en baten. Ruimtelijke planning vormt hierbij een belangrijk ingrediënt.

De Middenkust: een kwetsbaar gebied

De Belgische kust kent een grote verscheidenheid aan culturele landschappen. Gekneld tussen twee sterke economische polen (Oostende-Brugge-Knokke en De Panne-Veurne-Nieuwpoort) bevindt zich een gebied dat zich kenmerkt door een beperkte bevolkingsdichtheid en een hoge concentratie aan zwakke schakels in de kustverdediging. De economische polen, die elk op hun eigen niveau de streek of het economisch centrum van het land ondersteunen, hebben voldoende potentieel om te densifiëren tot verstedelijkte gebieden en het grootste deel van de bevolkingsgroei in de kustzone op te vangen. Maar wat met het kwetsbare tussenliggende gebied?

De Middenkust kenmerkt zich ter hoogte van de kustlijn vooral door een hoge aanwezigheid van tweede verblijven, vakantieparken, duinrestjes en dorpskernen. Door de sterke focus op de kustlijn wordt er niet nagedacht over de kwaliteiten van het hinterland; de toenemende vraag naar verblijfs- en recreatieruimte

1 Goossens C., 2007, Achtergrond 03, p.39

2 Synthesenota voorbereid door de Belgische delegatie, april 2007. Bijdrage van Werkgroep II aan het 4de Assessment Report Klimaatverandering in 2007: Gevolgen, aanpassing en kwetsbaarheid.